PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
JĘZYK POLSKI

CELE PRZEDMIOTOWEGO SYSTEMU OCENIANIA

1. Poinformowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych.
2. Niesienie pomocy uczniowi w samodzielnym planowaniu swego rozwoju.
3. Motywowanie ucznia do dalszej pracy.—
4. Dostarczenie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach, specjalnych uzdolnieniach ucznia.
5. Umożliwienie nauczycielowi doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno- wychowawczej.

Na lekcjach języka polskiego będą oceniane następujące elementy wiedzy, umiejętności i postawy:

A. Nauka o języku;
- fleksja i składnia
- odmienne części mowy, ich formy i funkcje w zdaniu
- nieodmienne części mowy
- znaczenie i zastosowanie związków frazeologicznych

B. Wiedza o literaturze i kulturze:

- znajomość treści omawianych utworów literackich i innych tekstów kultury
- rozróżnianie gatunków literackich, wskazywanie ich cech charakterystycznych
- elementy analizy interpretacji omawianych tekstów kultury
- właściwe posługiwanie się terminologią
- specyfika różnych przekazów medialnych

C. Ortografia i interpunkcja:

D. Wyrażanie szacunku dla dorobku minionych pokoleń, patriotyzm

E. Postawy uczniów wobec wartości uniwersalnych, takich jak dobro, piękno, uczciwość, prawda
- aktywność
- kreatywność
- pogłębianie wiedzy poprzez docieranie do różnych źródeł informacji
- umiejętności pracy w zespole

F. Formy wypowiedzi:

- poprawne redagowanie różnych form wypowiedzi: opowiadanie, opis, list, streszczenie, notatka, wywiad, sprawozdanie, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, dialog, charakterystyka, rozprawka
- wypowiedź ustna: opowiadanie, dialog, recytacja, prezentacja, głos w dyskusji, argumentowanie
- zadania praktyczne: albumy, słowniki, mapy, plakaty, słuchowisko, inscenizacja, film itp.

G. Inne:
- recytacja z pamięci
- czytanie ze zrozumieniem

-

- zaniedbuje wykonywanie prac domowych;
- nie angażuje się w pracę na lekcji,
- nie poprawia ocen niedostatecznych, nie korzysta z różnych form pomocy proponowanych przez nauczyciela.

ZAKRES WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI ZAPISANYCH W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ

KLASA IV

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE.

Czytanie utworów literackich. Uczeń:
-rozpoznaje fikcję artystyczną;
-wskazuje cechy baśni, legendy, komiksu i opowiadania;
- zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię i określa ich funkcje;
- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i dostrzega ich wzajemną zależność;
- odróżnia dialog od monologu;
- wyjaśnia, kim jest podmiot liryczny, narrator, bohater;
- wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- określa tematykę utworu oraz wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- objaśnia znaczenia dosłowne i niedosłowne tekstu;
- przedstawia swoje odczytanie utworu i je uzasadnia;
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- wskazuje wartości w utworze.

ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY
Uczeń:
- odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- świadomie i z uwagą odbiera koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne oraz filmy dla dzieci.

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE.
Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
- rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, przyimek,
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu i rodzaju gramatycznego - odpowiednio rzeczownika, przymiotnika, liczebnika i czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi;
- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- rozpoznaje funkcje składniowe wyrazów używanych w wypowiedzeniach (podmiot,— orzeczenie, grupa podmiotu, grupa orzeczenia);
- rozpoznaje typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze i złożone, równoważniki zdań,
- wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące i wykrzyknikowe - rozumie ich funkcje i je stosuje;
- przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

ZRÓŻNICOWANIE JĘZYKA . Uczeń:
- wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
- posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
- używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej.

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
- identyfikuje tekst jako komunikat;

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa— ciała);
-zna i stosuje zasady akcentowania wyrazów

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
- pisze poprawnie pod względem ortograficznym, stosuje reguły pisowni;
- poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI.
Elementy retoryki i stylistyka praktyczna. Uczeń:
- uczestniczy w rozmowie;
- tworzy logiczną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny;
- rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi.

Mówienie i pisanie. Uczeń:
- tworzy spójne wypowiedzi ustne i pisemne w następujących formach gatunkowych: opowiadanie, opis, list; -
-wygłasza tekst z pamięci;
- tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety;
- tworzy opowiadania twórcze związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;

IV. SAMOKSZTAŁCENIE. Uczeń:
- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości,
-selekcjonuje informacje; korzysta ze słowników, w tym: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów bliskoznacznych;
- zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach— szkolnych oraz on-line).

KLASA V

I KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE.
Czytanie utworów literackich. Uczeń:
- omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren;
- rozpoznaje w tekście literackim: wyrazy dźwiękonaśladowcze, uosobienie, ożywienie i objaśnia ich rolę;
- zna budowę wiersza, rozpoznaje wiersz stroficzny i stychiczny;
- wskazuje cechy mitu, powieści i noweli;
- określa problematykę tekstu;
- określa wartości ważne dla bohatera;
- objaśnia sensy przenośne tekstu, ze szczególnym uwzględnieniem sensów zawartych w mitach i przypowieściach.

Czytanie tekstów kultury. Uczeń:
— dokonuje odczytania tekstów przez przekład intersemiotyczny (np. rysunek);
— rozumie, czym jest adaptacja (np. filmowa, sceniczna, radiowa);

— wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozpoznaje formy przypadków, liczby i rodzaju gramatycznego zaimka oraz określa jego funkcje w wypowiedzi;
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki oraz używa ich we właściwych kontekstach;
- rozumie i stosuje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się;
- odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych;
- oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (dopełnienie, przydawka, okolicznik).

Zróżnicowanie języka. Uczeń:

— rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
— rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
— dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi.

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

— rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
— stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi

Ortografia i interpunkcja. — Uczeń poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: nawiasu.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

1. Elementy retoryki i stylistyka praktyczna. Uczeń:

- dokonuje selekcji informacji;
- zna zasady budowania akapitów;
- rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję

Mówienie i pisanie. Uczeń:

- tworzy spójne wypowiedzi ustne i pisemne w następujących formach gatunkowych: sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja;
- redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów;
- redaguje notatki;
- streszcza tekst.

IV. SAMOKSZTAŁCENIE. Uczeń: korzysta ze słowników, w tym: wyrazów bliskoznacznych, wyrazów obcych,— frazeologicznego; odróżnia informacje o faktach od opinii.

KLASA VI

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE.

Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- czyta płynnie ze zrozumieniem teksty literackie i popularnonaukowe
- wskazuje w tekście informacje, przetwarza je i korzysta z nich w określonym celu
- rozumie polecenia, instrukcje i informacje oraz potrafi przekazać je innym
- odnajduje w tekście wskazany fragment i potrafi zastosować go w formie cytatu
- czyta i wygłasza tekst ze świadomością jego budowy i sensu
- odczytuje teksty użytkowe ze świadomością ich celu
- rozumie i przetwarza dane z tekstu , tabeli i wykresu
- wyszukuje informacje i formy wyrazów w słownikach i encyklopediach
- posługuje się internetem w celu wyszukiwania i korzystania z informacji

ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY Uczeń:

- wskazuje elementy świata przedstawionego i rozumie ich rolę w utworze literackim
- rozumie pojęcie fikcji literackiej
- odczytuje problemy przedstawione w utworze, komentuje je samodzielnie
- ocenia i komentuje postępowanie bohaterów
- rozpoznaje narratora i sposób prowadzenia narracji
- określa funkcję i właściwości gatunkowe tekstów
- nazywa rodzaje powieści
- rozpoznaje gatunki literackie i podaje ich cechy (baśń, mit, legenda, wiersz, bajka, opowiadanie, powieść)
- dostrzega swoiste cechy języka poetyckiego, rozpoznaje środki stylistyczne
- wskazuje elementy budowy wiersza (wers, zwrotka, rytm, rym, refren)
- odczytuje intencje autora i przenośny sens utworu
- rozumie sposób funkcjonowania przekazów medialnych i zna związaną z nimi terminologię
- rozpoznaje środki wyrazu sztuki filmowej, teatralnej i przekazów ikonicznych

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE. Gramatyka języka polskiego. Uczeń

- rozpoznaje rodzaje głosek, właściwie stosuje akcent wyrazowy i intonację
- zna i świadomie stosuje różne formy części mowy, potrafi poprawnie odmieniać wyrazy, zaznacza temat i końcówkę odmienianego wyrazu,
- rozpoznaje wyrazy pokrewne, zna budowę słowotwórczą wyrazu
- rozróżnia wyrazy bliskoznaczne, wieloznaczne i przeciwstawne, stosuje je we własnych wypowiedziach i poszukuje ich w odpowiednich słownikach
- rozpoznaje równoważnik zdania, zdanie pojedyncze i złożone potrafi przekształcić zdania na równoważniki zdań i odwrotnie
- buduje różne rodzaje zdań w zależności od celu wypowiedzi
- dostrzega i opisuje związki między wyrazami w zdaniu, przedstawia je na wykresie, wyróżniając związek główny i związki poboczne
- wskazuje poprawnie części zdania, stosuje różne rodzaje podmiotów i orzeczeń
- rozpoznaje funkcję wyrazów użytych w wypowiedziach(podmiot, orzeczenie, określenia)

Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone,
- używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych;
- łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone, rozdziela przecinkiem wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu złożonym), fleksji (używa poprawnych form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebników;

Komunikacja językowa i kultura języka.
Uczeń wie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach.

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
- pisze poprawnie wyrazy z u, ó, ż, rz, h, ch, stosując w praktyce poznane reguły ortograficzne, poprawnie zapisuje wyrazy z ą, ę, om, on, em i en,
- Stosuje zgodnie z regułami pisownię małej i wielkiej litery (nazwy własne oraz pisownia tytułów książek i czasopism
- Stosuje zgodnie z regułami pisownię łączną i rozdzielną cząstek bym, byś, by
-Stosuje zgodnie z regułami pisownię łączną i rozdzielną partykuły nie
- poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu, znaku wykrzyknika

TWORZENIE WYPOWIEDZI
Uczeń:
- redaguje poprawnie i ze świadomością celu teksty o charakterze użytkowym (zaproszenie, ogłoszenie, zawiadomienie , instrukcję, przepis kulinarny, notatkę, list prywatny, oficjalny i interwencyjny)
- potrafi skonstruować plan własnej wypowiedzi
- tworzy opowiadania ustne i pisemne, włącza w nie dialog i opisy
- streszcza tekst zachowując jego spójność
- opisuje stosując właściwe słownictwo (przedmiot, wygląd postaci, dzieło sztuki, krajobraz)
- prezentuje postać stosując słownictwo charakteryzujące człowieka
- relacjonuje wydarzenia z punktu widzenia uczestnika bądź obserwatora - sprawozdanie

MÓWIENIE I PISANIE
- wypowiadając się na określony temat buduje zdania poprawne pod względem językowym i adekwatne do celu wypowiedzi
- formułuje logiczne i spójne wypowiedzi na interesujące go tematy
- pracując w zespole prowadzi rozmowę na określony temat
- wyraża własne zdanie i uzasadnia je przy pomocy argumentów
- wypowiada się na temat przeczytanych tekstów
- wypowiadając się na różne tematy stosuje urozmaicone słownictwo odpowiednio do celu wypowiedzi
- wygłasza z pamięci wiersze podejmując próbę ich interpretacji

KLASA VII

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE.

Czytanie utworów literackich. Uczeń:

-rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; wymienia cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów;

- przypisuje utwór literacki do właściwego rodzaju literackiego;
- rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: pamiętnik, dramat, komedia, fraszka, hymn, sonet, pieśń, tren, ballada i wymienia ich podstawowe cechy;
- wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny (didaskalia), monolog, dialog;
- rozpoznaje w tekście literackim: symbol, alegorię, eufemizm, neologizm, zdrobnienie, zgrubienie i określa ich funkcje;
- określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- określa znaczenia symboliczne w tekstach kultury;
- wykorzystuje w objaśnianiu sensów tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;
- dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.

Czytanie tekstów kultury. Uczeń:

- nazywa elementy i interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia)
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury.

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny, rodzinę wyrazów, podstawę słowotwórczą, rdzeń i formant w wyrazach pochodnych;
- wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu;
- zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;
- rozpoznaje imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje;
- przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie;
- rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone;
- odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie.

Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- rozumie znaczenie homonimów; wyróżnia środowiskowe odmiany języka.

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń wie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach.

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;
- poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI.

Retoryka i stylistyka praktyczna. Uczeń:

- funkcjonalnie wykorzystuje retoryczne środki językowe oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- tworzy logiczną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny;
- rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych;

- wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
- rozróżnia i wskazuje środki perswazji w tekstach reklamowych, określa ich funkcję.

MÓWIENIE I PISANIE . Uczeń:
- tworzy spójne wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: recenzja , rozprawka;
- wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, np. skraca, streszcza, rozbudowuje.

IV. SAMOKSZTAŁCENIE. Uczeń:
- odróżnia informacje o faktach od opinii;
- rzetelne, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;
- stosuje zasady higieny pracy umysłowej.

KLASA VIII

V. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE.
Czytanie utworów literackich. Uczeń:
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł i określa ich podstawowe cechy;
- zna pojęcia ironii, parodii i groteski oraz rozpoznaje je w tekstach;
- wskazuje funkcję użytych w utworze środków stylistycznych: porównanie homeryckie, inwokacja;
- rozpoznaje gatunki: epos, epopeja, tragedia, elegia i określa ich podstawowe cechy;
- omawia i poddaje refleksji podstawowe zagadnienia egzystencjalne
- wykorzystuje w objaśnianiu utworów literackich wartości uniwersalne związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, dokonuje ich hierarchizacji;
- wykorzystuje w objaśnianiu utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny.

Czytanie tekstów kultury. Uczeń:
- dostrzega różnice pomiędzy literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa.

VI. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
- rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;
- dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy);
- rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone - rozumie ich funkcje w tekście;
- zna sposoby wzbogacania słownictwa;
- rozumie mechanizm upodobnień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie;
- rozumie rozbieżności między mową a pismem.

Zróżnicowanie języka. Uczeń:
- rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu;
- rozróżnia regionalne odmiany polszczyzny;
- zna typy skrótów i skrótowców oraz określa ich funkcje;
- rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny.

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
- rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich;

- rozumie, na czym polega błąd językowy;
- określa kontekst komunikatu.

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
- wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych.

VII. TWORZENIE WYPOWIEDZI.
Retoryka i stylistyka praktyczna. Uczeń:
- przyjmuje cudze poglądy lub polemizuje z nimi;
- rozwiązuje postawiony problem;
- stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- odróżnia przykład od argumentu;
- przeprowadza wnioskowanie jako element wywodu argumentacyjnego.

Mówienie i pisanie. Uczeń:
- tworzy spójne wypowiedzi ustne i pisemne w następujących formach gatunkowych: podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad;
- recytuje tekst jako własną interpretację utworu; dokonuje parafrazy tekstu.

IV. SAMOKSZTAŁCENIE. Uczeń: korzysta ze słowników, w tym: etymologicznego.